

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาการศึกษาไทยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสถานการณ์ปัจจุบันอยู่บนกระแสของการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การคมนาคม การรับส่งข้อมูลข่าวสารและวิทยาการต่าง ๆ การแพร่กระจายของวัฒนธรรมข้ามชาติ รวมถึงการแข่งขันกันอย่างรุนแรงทางเศรษฐกิจ และการค้าระดับโลกในระบบการค้าเสรี หากประเทศพัฒนาปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน ความสามารถที่จะรองรับการถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี การพัฒนาความรู้ความสามารถทักษะหรือการเตรียม “คน” ให้มีคุณภาพ ล้วนแต่จะส่งผลให้เกิดวิกฤติการณ์เกิดขึ้นในสังคมอย่างรุนแรง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นสังคมไทยต้องหันมาทบทวนจัดการศึกษากันใหม่ เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศอย่างแท้จริง (กรมสามัญศึกษา, 2542 ข, หน้า 1)

ในสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างรวดเร็วและพร้อมกันหลาย ๆ เรื่องประกอบกับการแข่งขันระหว่างสถานศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องของคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการเห็นบุตรหลานของตนเองได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษจากโรงเรียนที่มีคุณภาพ จากเหตุผลดังกล่าว รัฐบาลเล็งเห็นความต้องการของสังคม หลังจากพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ได้ประกาศใช้และมีผลทำให้ประเทศไทยต้องมีการปฏิรูปการศึกษา อีกทั้งได้ปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่เดิมเป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อจะพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล (ทรงวุฒิ มลิวัลย์, 2545, หน้า 4)

ในด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากข้อมูลการประเมินของสมาคมนานาชาติเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (International Association for the Evaluation of Educational Achievement, IEA) เกี่ยวกับผลการเรียนคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทยปรากฏว่าผลการเรียนของไทยต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย คือ สิงคโปร์ ชองกง จากวิกฤติปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา หลายหน่วยงานได้ให้

ความสำคัญด้านประกันคุณภาพและการประเมินมาตรฐานของสถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า ก-ข) นอกจากนี้ปัญหาคุณภาพการศึกษาที่เป็นจุดวิกฤติของการศึกษาไทยในปัจจุบันคือ คุณภาพของครูและทรัพยากรที่ใช้ในการเรียนการสอนพบว่าครูผู้สอน ทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีคุณภาพต่ำลง โดยมีครูประมาณร้อยละ 20 ไม่ต้องการประกอบอาชีพครู เพราะเห็นว่าเป็นงานหนัก รายได้น้อย และที่สำคัญคือ ครูมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการประกอบอาชีพครู ซึ่งทำให้นักเรียนไม่ชอบครูและไม่ชอบการเรียน ส่วนหลักสูตรการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาพบว่ากำหนดสัดส่วนและเวลาเรียนเนื้อหาทางวิชาการ และทักษะอื่นๆ ยังไม่เหมาะสม ขาดเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้โลกแห่งอนาคต ส่วนด้านกระบวนการการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ พบว่าครูส่วนใหญ่ยังใช้การสอนแบบเดิม คือ การบรรยาย ไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และครูยังใช้สื่อการเรียนการสอนไม่มากนัก และด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ร้อยละ 40 ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น (อารุง จันทวนิช และไพบุลย์ แจ่มพงษ์, 2542, หน้า 5-6) การพัฒนาการศึกษาของไทยจะดำเนินได้บรรลุผลสำเร็จก็ขึ้นอยู่กับ การดำเนินการบริหาร โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งและจำเป็นอย่างยิ่งที่สุดในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งคุณภาพดังกล่าวคือการที่โรงเรียน ได้ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายภารกิจหลัก โดยยึดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ได้แก่ การบริหารงานทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน และการบริหารอาคารสถานที่ ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษามีหลายอย่าง เช่น ระบบการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น แต่การพัฒนาการศึกษาในระยะเวลาที่ผ่านมา ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านปริมาณภายใต้บริบทหรือสถานะแวดล้อมในขณะนั้นยังมีปัญหาที่ส่งสมอยู่ ปัญหาประการหนึ่งของการศึกษาคือปัญหาคุณภาพการศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2542 ข, หน้า 1) ดังนั้นความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ ผลการจัดการศึกษาสถาบันใดย่อมสะท้อนถึงพฤติกรรมการบริหารของผู้นำสถาบันนั้น ดังนั้นภาวะผู้นำหรือพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยสาเหตุสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จ และสะท้อนความล้มเหลวในการบริหารโรงเรียน (ธงชัย สันติวงษ์, 2536, หน้า 410)

จากบทบาทที่สำคัญยิ่งข้างต้น การบริหารสู่ความสำเร็จ จึงเกิดความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้านภาวะผู้นำ จากภาวะผู้นำตามแนวความคิดเดิมที่เคยมีประสิทธิผลใน

อดีตมาสู่แนวคิดภาวะผู้นำใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นผู้นำที่มีมุมมองกว้างไกลระดับสากล มีความสามารถ ยืดหยุ่นเพื่อรองรับความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ยึดมั่นต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือเป็นพันธมิตรกับภายนอกได้ดี ตลอดจนสามารถสร้างความเป็นผู้นำแก่ผู้ร่วมงานภายในให้นำตนเองและร่วมกันทำงานแบบเป็นทีม โดยมีเป้าหมายเพื่อผลิตผลงานและบริหารที่ดีมีคุณภาพ (สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์, 2548, คำนำ)

ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพราะอาจกล่าวได้ว่าผู้นำประเภทนี้สามารถ ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จสูงขึ้นในสภาพที่มีข้อจำกัดและปัญหาต่าง ๆ ได้ สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่และทำให้เกิดแรงจูงใจอย่างไม่ธรรมดาขึ้นในตัวลูกน้อง สามารถดึงเอาความคิดความสามารถของลูกน้องออกมาได้ โดยเน้นจริยธรรมและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้ลูกน้องเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง จูงใจให้ลูกน้องเกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จเพื่อองค์กร ในเรื่องภาวะผู้นำ แบส และอวอลิโอ (Bass & Avolio, 1994, p. 2 อ้างถึงใน กัลยาณี พรหมทอง, 2546, หน้า 3) ได้กล่าวว่าเราสามารถเห็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในตัวผู้นำได้จากการที่ผู้นำเป็นผู้เปลี่ยนแปลงผู้ร่วมงาน และผู้ตามทำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามเป็นผู้ที่มองตนเองและมองงานในแง่บวกหรือกระบวนทัศน์ใหม่ ๆ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในเรื่อง วิสัยทัศน์และการกิจของทีมงานและองค์กร พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ ความสามารถที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น และมีศักยภาพมากขึ้น ผู้นำจะชักจูงผู้ร่วมงานและผู้ตามให้มองไกลเกินกว่าความสนใจเฉพาะตนไปสู่อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ การบรรลุถึง การแข่งขัน และความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองของผู้อื่น รวมทั้งขององค์กรและสังคม ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพนี้ ประกอบด้วย (Bass & Avolio, 1990 อ้างถึงใน สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์, 2548, หน้า 370) 1) ใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ 2) การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน 3) การจูงใจด้านแรงคลใจ 4) การกระตุ้นการใช้ปัญญา จากแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้ จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับสังคม และองค์กรของไทย โดยเฉพาะทางการศึกษา ที่ต้องการได้รับการพัฒนาให้พ้นภาวะวิกฤต และสามารถพัฒนาให้มีความก้าวหน้าสืบไป

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก เป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองความต้องการที่จำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของคน ให้สอดคล้องกับลักษณะของสังคมในปัจจุบัน จึงมีการจัดให้มีการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขึ้น โดยเชื่อว่าการประกันคุณภาพการศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง และเนื่องจากพื้นที่ในภาคตะวันออกเป็นศูนย์กลางของความเจริญทางอุตสาหกรรมหลักรวมถึงอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ที่มีขีดความสามารถใน

การแข่งขันกับตลาดโลก ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
 ขั้นสูง การกระจายความเจริญมาสู่ภูมิภาคนี้ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โรงเรียน
 จึงมีบทบาทอย่างมากในการปรับการเรียนการสอน ปรับหลักสูตรและระบบการบริหารงานให้
 สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น จากสภาพปัญหา แนวคิด ทฤษฎีบริหาร และผลงานวิจัย
 ที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ปัจจัยที่ส่งผลและมีความสัมพันธ์กับ
 การบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จได้แก่ ภาวะผู้นำที่เกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหาร
 โรงเรียน อายุของผู้บริหารและวุฒิการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษเกี่ยวกับ
 ภาวะผู้นำกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ทราบถึงระดับภาวะผู้นำ
 และความสัมพันธระหว่างภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็น
 แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำไปสู่การบรรลุผล
 ของการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- จำแนกตาม เพศ และวุฒิการศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา
 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยรวม
 4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารแต่ละด้านของโรงเรียนมัธยมศึกษา
 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตาม
 เพศและวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพผู้เรียน
 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำนายคุณภาพผู้เรียนของ
 โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยของ คำนึ่ง ผุดผ่อง (2547) พบว่า ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวก และศึกษาจากงานวิจัยของ ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม (2538) พบว่า ภาวะผู้นำแบบปฏิรูปหรือเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนด้านการให้รางวัลอย่างเหมาะสม เป็นตัวทำนายประสิทธิผลขององค์กรสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดได้อย่างเหมาะสม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวก จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีของ เบส และอโวลีโอ (Bass & Avolio, 1990 อ้างถึงใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2548, หน้า 370) แบ่งออกเป็น 2 แบบใหญ่ ๆ ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพกับพฤติกรรมผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ซึ่งผู้วิจัยเลือกเฉพาะพฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา เบส (Bass, 1985, p. 26) ได้ศึกษาผู้นำเปลี่ยนสภาพหรือปฏิรูป (Transformational Leadership) พบว่า ผู้นำที่นำองค์กรไปสู่ทิศทางใหม่มีความสามารถที่จะช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีคุณลักษณะของผู้นำที่สำคัญ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ 2) การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน 3) การจูงใจด้านแรงคลใจ 4) การกระตุ้นการใช้ปัญญา

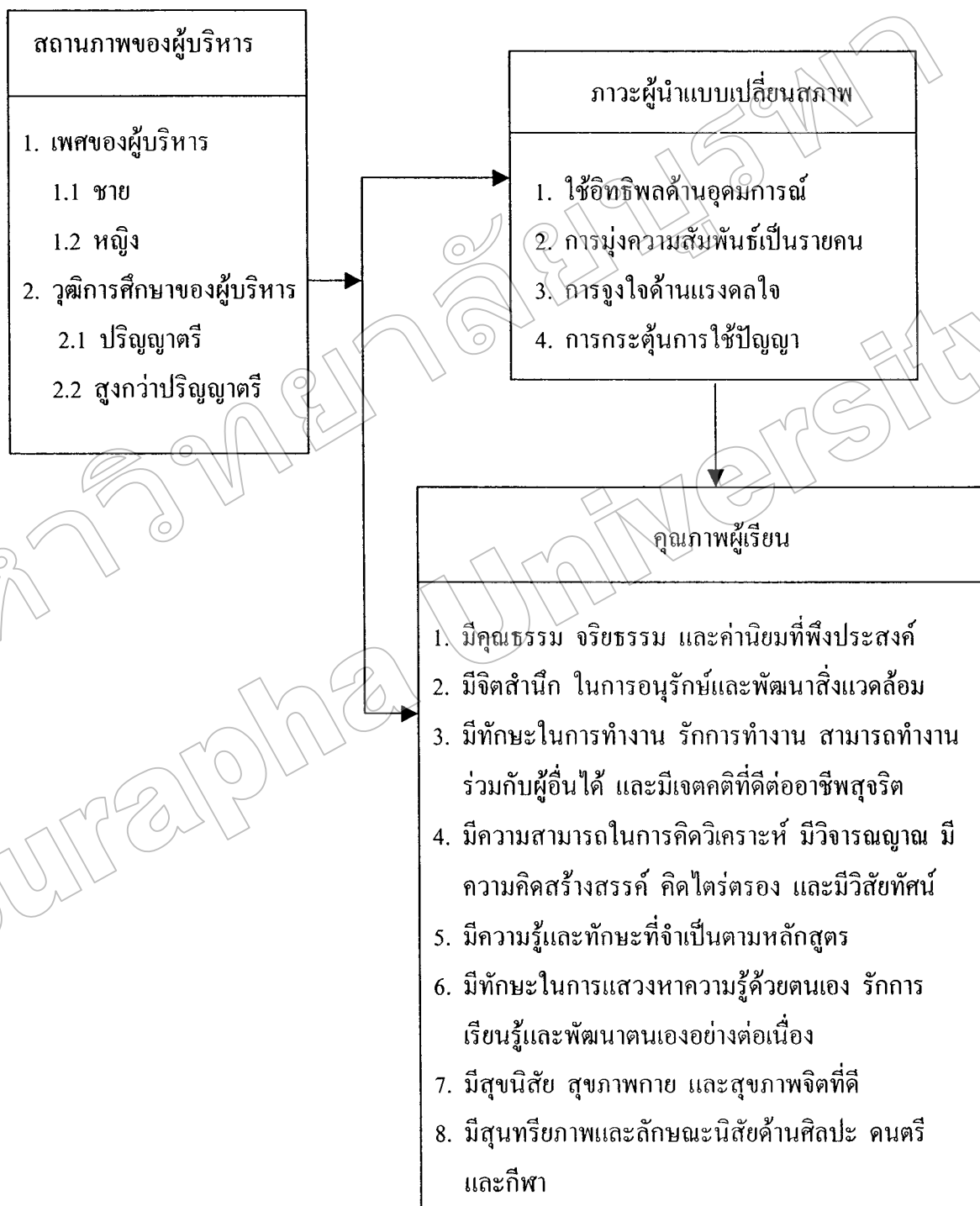
คุณภาพผู้เรียนผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจาก มาตรฐานการศึกษาพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และ มาตรฐานคุณภาพการศึกษา ด้านคุณภาพผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 3-6)

ตัวแปรต้นที่นำมาวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ สนอง สิริกุลวัฒนา (มปป., หน้า 60-70) กล่าวว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นสถาบันทางการศึกษาที่ให้การศึกษาแก่เยาวชนต่อการยกระดับ ประถมศึกษา โดยมีผู้บริหารเป็นผู้นำสถาบัน ผู้ที่จะเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารจะต้องมี อายุ วุฒิและ ประสบการณ์ตามที่กำหนดไว้ มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารในแต่ละตำแหน่ง แตกต่างกันไป

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและผลการวิจัยดังกล่าวมาปรับใช้ให้เหมาะสมแล้วสร้างเป็นกรอบความคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก สามารถใช้ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองให้สามารถส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก ภาวะผู้นำที่ศึกษา ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ประกอบด้วย 1) ใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ 2) การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน 3) การจงใจด้านแรงคลใจ 4) การกระตุ้นการใช้ปัญญา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก จำนวน 1,424 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608-609) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 304 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

3.1.1 เพศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ เพศหญิง และเพศชาย

3.1.2 วุฒิการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

3.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

3.2.1 ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ได้แก่

3.2.1.1 ใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์

3.2.1.2 การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน

3.2.1.3 การจงใจด้านแรงคลใจ

3.2.1.4 การกระตุ้นการใช้ปัญญา

3.2.2 คุณภาพผู้เรียน 8 ด้าน ได้แก่

3.2.2.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

3.2.2.2 ด้านจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

3.2.2.3 ด้านทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

3.2.2.4 ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

3.2.2.5 ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

3.2.2.6 ด้านทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3.2.2.7 ด้านสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

3.2.2.8 ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้น มีศรัทธามากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักในภารกิจของโรงเรียนร่วมกัน มีความสามัคคีกันพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.1 การใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ (Idealized Influence) หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่มีความมั่นใจในตนเองสูง สนับสนุนการทำงานของผู้ตาม กระตุ้นจิตใจ สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ สามารถวางเป้าหมายที่ดีเพื่ออนาคต เป็นผู้ที่กล้าเสี่ยง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง

1.2 การมุ่งสัมพันธ์เป็นรายคน (Individualized Consideration) หมายถึง การที่ผู้นำมีความสนใจในตัวผู้ตามแต่ละคนอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมพัฒนาความรู้ความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ ตลอดจนผู้นำปฏิบัติต่อผู้ตามอย่างเท่าเทียมกัน สนับสนุนให้ผู้ตามพัฒนาตนเอง รวมทั้งสอนเสนอแนะและให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ

1.3 การจูงใจด้านแรงคลใจ (Inspirational Motivation) หมายถึง วิธีการที่ผู้นำจูงประกายความคิดที่ทำให้ผู้ตามคิดที่จะช่วยทำงานให้สำเร็จโดยใช้ความพยายามเพิ่มขึ้น รวมทั้งทำงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งอาจทำได้โดยผู้นำสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ตาม สร้างความเข้าใจว่าสิ่งที่ทำนั้นมีคุณค่า สร้างความคาดหวังว่าจะทำได้สำเร็จ

1.4 การกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual Stimulation) หมายถึง วิธีการที่ผู้นำช่วยให้ผู้ตามแก้ปัญหาด้วยตนเอง กระตุ้นการสร้างระบบความคิด ให้รู้จักเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาอย่าง

สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้ตามรู้จักวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สนับสนุนให้คิด แก้ปัญหาในลักษณะของการป้องกันไว้ก่อน

2. คุณภาพผู้เรียน หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆ ครบถ้วน คือทำให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามความคาดหวังของหลักสูตรอันเป็นผลมาจากการที่หน่วยงานและบุคคลทุกฝ่าย ทุกระดับทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ร่วมกับชุมชนจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2.1 คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงออกถึงการมีวินัย มีความรับผิดชอบในตนเอง รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

2.2 จิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงออกให้เห็นถึงคุณค่าของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัด คุ่มค่า และมีส่วนร่วมในการปกป้อง บำรุงรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2.3 ทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกถึงการทำงานอย่างมีความสุข สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง และมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต

2.4 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี สามารถสร้างความคิดอย่างเป็นระบบ และคิดแก้ปัญหาอย่างมีสติก่อนตัดสินใจ

2.5 ความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามตามเกณฑ์มาตรฐาน สามารถใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในการสื่อสารผ่านการพูด การเขียนได้

2.6 ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การที่ผู้เรียนสนใจและใส่ใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สนุกกับการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถนำมาใช้ปรับปรุง แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

2.7 นิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี หมายถึง การที่ผู้เรียนรู้จักดูแลเอาใจใส่ตนเอง แสดงออกถึงความร่าเริงแจ่มใส มีน้ำใจ มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

2.8 สุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา หมายถึง การที่ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมแสดงออกถึงความสามารถ ความชื่นชอบด้วยความเต็มใจ และมีความสามารถ

พื้นฐาน ปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องศิลปะ ดนตรี กีฬาอย่างสม่ำเสมอ

3. ภาคตะวันออก หมายถึง พื้นที่ 8 จังหวัด ประกอบด้วย จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด ปราจีนบุรี นครนายก ระยอง และสระแก้ว

4. วุฒิกการศึกษา หมายถึง วุฒิกการศึกษาสูงสุดของผู้บริหารโรงเรียนได้รับ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

5. เพศ หมายถึง เพศของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ เพศชาย และเพศหญิง

6. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในเขตภาคตะวันออก

7. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6) ในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา

8. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง ข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวน 8 กลุ่มสาระ คือ 1) ภาษาไทย 2) วิทยาศาสตร์ 3) คณิตศาสตร์ 4) ภาษาอังกฤษ 5) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 6) สุขศึกษาและพลศึกษา 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี 8) ศิลปะ โดยบุคคลเหล่านี้ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นผู้ประสานให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ปฏิบัติการสอน และประสานงานกับครูอาจารย์ในกลุ่มสาระนั้น ๆ